

PÄRONGALLKVALSTER

Gallkvalster är mikroskopiskt små djur som tillhör spindeldjuren. Till skillnad mot övriga spindeldjur som har fyra par ben (vuxna djur) har gallkvalster endast två par ben. Pärongallkvalster, *Eriophyes pyri* (syn. *Phytoptus pyri*) är ett mycket vanligt förekommande skadedjur på päron. Angrepp förekommer främst i fritidsodlingar. Den något märkliga skada de förorsakar tolkas av många som en svampsjukdom. Förutom päron, som är den huvudsakliga värdväxten, kan även häggmispel, rönn, vitoxel och kvitten (*Cydonia oblonga*) angripas. Det är dock oklart om det är varieteter av *P. pyri* som uppträder på andra värdväxter än på päron.

Skadebild

På bladen bildas 1–5 mm breda, låga, blåsliska bildningar, s.k. blåsgaller (pustler). De är till en början ljusgröna ibland med svagt röd anstrykning men blir senare mörkgröna–brunsvarta för att till slut bli helt svarta. Gallerna ligger i regel samlade på var sida om mittnerven men finns sällan i bladkanterna och i så fall vid bladets spets. Bladen blir oftast buckliga, inåtböjda i spetsen eller utmed bladkanterna. Vid starka angrepp faller bladen av för tidigt. Även frukter och fruktskaft kan angripas. Frukterna kan även bli missbildade

Angrepp av pärongallkvalster på bladets översida (t.v.) resp. undersida (t.h.).

De upphöjda gallerna är till en början ljusgröna och blir senare mörkgröna–brunsvarta för att till slut bli helt svarta.

och falla av för tidigt. Vid starka angrepp sker en tillväxthämning.

Förväxlingsrisk

Svarta fläckar på päronblad är vanligt förekommande särskilt efter fuktiga vårar. Oftast beror det på att många päronsorter är känsliga för angrepp av päronskorv, som orsakas av svampen *Venturia pirina*. I detta fall saknas de svagt upphöjda, blåsliska gallbildningarna.

Biologi och utseende

Pärongallkvalster är som fullvuxna ca 0,2 mm långa och har en genomskinlig till svagt brunfärgad kropp. De lever och förökar sig i hålrummen mellan cellerna i den förtjockade bildningen. På undersidan av bladen finns mitt på gallen en öppning genom vilken djuren kan passera ut och in. Allt eftersom bladvävnaden dör förflyttar sig djuren till yngre blad och bildar galler. Flera generationer bildas under sommaren. Fullbildade individer (både hanar och honor) av den sista generationen förflyttar sig till knopparna för att övervintra under de yttre knoppfjällen. På våren när knopparna börjar svälla söker sig djuren till de inre knoppfjällen för att inta

föda och för äggläggning. Senare börjar djuren att suga på de unga bladen och det bildas galler.

Vindspridning är troligen det viktigaste sättet för spridning över större avstånd. Gallkvalstren följer då passivt med vindarna. De kan också följa med växtbesökande, flygande insekter och fåglar. Dessutom kan gallkvalstren följa med införskaffade plantor.

Naturliga fiender

Gallkvalster har många naturliga fiender bland rovkvalster och insekter. Rovkvalster inom släktena *Amblyseius* och *Typhlodromus* och insekter såsom trips, näbbskinnbaggar, nätvingar, blomflugor och vissa nyckelpigor är vanligast förekommande.

Åtgärder

Enstaka angripna blad plockas bort och oskadliggörs. I vissa fall kan det också vara lämpligt att ta bort enstaka grenar om angreppen är begränsade till dessa.

Biologisk bekämpning

Rovkvalstret *Typhlodromus pyri* används bl.a. i Danmark för bekämpning av gallkvalster på fruktträd. Vuxna honor övervintrar i barken på buskar och träd. De kommer fram på våren och livnar sig då på pollen, svampsporer och växtsaft innan de lägger ägg på undersidan av bladen. Nymfer och fullbildade rovkvalster är glupska rovdjur, som främst äter kvalster av olika slag men även andra djur. På hösten söker sig honorna till trädens bark för övervintring medan hanarna dör.

Rovkvalstret *Typhlodromus pyri* är inte godkänt för användning i Sverige.

Kemisk bekämpning

Pärongallkvalster kan inte bekämpas förrän de lämnat knopparna. I samband med knoppsprickning och fram till blomning bör behandling ske med svavel (Kumuluss DF, klass 3). Medel som tillhör klass 1 L och 2 L får endast användas yrkesmässigt och kräver särskild behörighet.

För att se vilka medel som är godkända finns en förteckning, "Godkända bekämpningsmedel i fruktodling 20XX", som ges ut av Jordbruksverket årligen. Den kan laddas ner från hemsidan www.sjv.se/vsc, klicka på Växtskydd – frukt och bär.

Litteratur

- Alford, D. V. 1984. *A Colour Atlas of Fruit Pests, their recognition, biology and control*. Wolfe Publishing Ltd.
- Amrine, J. W., Jr & Stasny, T. A. 2003. *Catalog of the Eriophyoidea (Acarina: Prostigmata) of the World*. Indira Publishing House, USA.
- Coulianos, C.-C. & Holmåsén, I. 1991. *Galler*. En fälthandbok om gallbildningar på vilda och odlade växter. Interpublishing, Stockholm.
- Lundqvist, L. 2006. Personlig kontakt. Lunds universitet.

Text: Maj-Lis Pettersson
SLU, inst. för ekologi
Box 7044, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 10 00
Fax: 018-67 28 90
e-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se

Foto: Kajsa Göransson

Februari 2007 rev.

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018-67 23 47

© Sveriges lantbruksuniversitet ISSN 0281-8566

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson
E-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se
Hemsida: <http://www.entom.slu.se>
Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 11 00
E-post: publikationstjanst@slu.se